

BOSANMA ILE SONLANAN EVLILIKLERDE KADININ HEDEF OLDUGU SALDIRGANLIK

****Dr. Ishak ÖZKAN, ***Dr. Ömer BÖKE**

ÖZET

Bu çalışma, S.Ü. Aile (Arastirma ve Uygulama) Merkezince, geriye dönük olarak, Konya mahkemelerinde 1993 yili kesinlesmis bosanma dava kayitlari taranarak yapildi. Bosanma dava kartlarından elde edilen bilgilerden CTS (Conflict Tactic Scale) yeniden düzenlenerek, bosanma sonucu kadina karsi esi tarafından uygulanan siddet verileri elde edildi. Sonuçlar minitab programında analiz edildi. Toplam 526 bosanma sonuçlarından 139'unda (%26.42) kadina karsi siddet saptandı. Kadina karsi siddet en yüksek oranda (%42.44) sözel, ikinci sırada (%33.09) fizik ve son olarak da (%24.46) hem fizik, hem de sözel idi. Esler arasındaki yaş farkı, özellikle kadının yaşının erkeğin yaşına eşit ve büyük olması durumunda, yine kadının bosanma yaşı düştüğünde siddetin arttığı bulundu ($p<0.05$). Kadina karsi siddetin en çok 21-36 yaşlar arasında uygulandığı görüldü. Kadina karsi siddet, erkek ve kadının evlilik yaşı, erkeğin bosanma yaşı, evlilik süresi, çocuk sayısı, köy-kasaba ve şehirde yasama, erkeğin ve kadının evlilik sayıları ile istatistik ilişki göstermedi. Sonuç olarak kadina karsi siddetin genelde önemli bir bosanma sebebi ve bunda fizik kötüye kullanmanın önemli boyutlarda olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler : Saldırganlık, Bosanma, Kadın

* Aile Kurultayında (1994) sözel bildiri olarak sunuldu.

** S.Ü.T.F. Psikiyatri A.B.D. Doç. Dr. S.Ü Aile Arastirma ve Uygulama Baskani

*** Samsun Ruh Sağligi ve Hastalıkları Hastanesi Uz.Dr.

SUMMARY

Aggression Towards Woman In Marriage Ended With Divorce

This study was carried out retrospectively at Selçuk University Family Center covering the divorce cases from the law-court files 1993 in Konya. The information on the divorce registers were examined carefully and Conflict Tactic Scale is revised for adapting the divorce cases due to spousal aggression towards married women. There result obtained data were analyzed according to Minitab statistical program. Total 526 divorce cases occurred in Konya 1993 and divorce due to aggression was attributed to 139 cases, which represented 26.42 per

cent of total divorce. The distribution of types of aggression when classified it was found that verbal aggression represented the major cause of divorce (42.44%) followed by physical (33.09%) and verbal and physical aggression (24.46%). The age difference between the spouses, especially the age of women is equal to or older than their husbands, appeared to be statistically significant ($p<0.05$). Also, the relationship between divorce and the age of women at the time of divorce was statistically significant ($p<0.05$). That is most divorce due to aggression was occurred between 21-32 years of married women age. On the other hand the age of spouses at the time of marriage, the husbands age at the of time of divorce, the duration of marriage, the number of children, living in either rural or urban areas, or the number of marriages of either man or woman did not show statistically significant influence on the divorce due to aggression. As a result, it can be concluded that aggression towards women in general is a major cause of divorce and physical and abusive aggression is the serious aspect of divorce due to aggression.

Key Words: Aggression, Divorce, Woman

Aile içinde kadına saldırganlık önemli bir halk sağlığı sorunudur. Ülkemizde aile içinde kadına yönelik saldırganlığın yüksek olduğu spekülasyonları hemen her seviyede yapılır. Son yıllarda yazılı ve görüntülü basın kazandığı önemle bu spekülasyonlar yerini tek tek olguların dramatik görüntü ve anlatımlarla gözler önüne serilmesine bırakmıştır.

Kadına yönelik saldırganlık üzerinde hemfikir olunamayan terim ve tanım sorunları vardır. Bu sorunlardan bazıları, siddet ya da saldırganlık terimlerinden hangisinin kullanılacağı, kadına yönelik saldırganlığın ayrı mı ele alınacağı, yoksa eşler arası saldırganlık içinde mi değerlendirileceği ve tanımının nasıl olacağıdır. Üzerinde en çok hemfikir olunan tanım, eşlerden birinin fiziksel, psikolojik yaralanmasıyla veya yaralanma tehdidiyle sonuçlanan, istemli olarak yapılan yada istemli olarak yapıldığı algılanan bir eylem tanımıdır (1).

Ailede kadına yönelik saldırganlığın tarihi, insanlıkla yasittir. Bu konudaki en eski bulgu, Virjinya Tıp Fakültesinde yapılan bir çalışmada ortaya konulmaktadır. Bu çalışmada 2000-3000 yıllık kadın mumyalarda ölüme neden olan kafa kırıklarının %30-50, erkek mumyalarda ise %9-20 arasındadır. Bunların barış zamanında kişiler arası siddetle meydana geldiği iddia edilmektedir. Koca dayığı, tarih boyunca geçerli olan toplumsal kurallar, medeni olduğu iddia edilen yasalarda bile desteklenmekte ve yasal olarak kabul edilen yerler bile bulunmaktadır. Bunun en iyi örneği, 1970'lere kadar geçerli olan Pennsylvania eyalet kanunlarında, kocaların, karılarını saat 22.00'den sonra ve pazar günleri dövmelerini yasaklamasıdır(3).

Kadına yönelik saldırganlık problemi bilimsel ortamlarda ancak 1970'lerde gündeme gelebildi. Konunun bu zamana kadar ilgi çekmemesi, problemin yaygınlığının ortaya konulamamasına, esler arasındaki şiddetin olağan kabul edilmesine ve sorunun inkar edilmesine, bu dönemde gündeme gelmesi de Vietnam savaşından sonra şiddete toplumsal bir tepki gösterilmesine, kadın hareketinin güçlenmesine bağlanmaktadır(5).

Esler arasındaki şiddetin yaygınlığı konusunda en çok atıfta bulunulan çalışma, Straus ve arkadaşlarının A.B.D. ulusal örnekleminde 2143 aile ile yaptığı çalışmadır(11). Bu çalışmada kadının kocası tarafından dövülmesinin yıllık insidansı %3.8'dir. Evlilik boyunca kadınların %28'inin en az bir kere şiddete hedef oldukları bildirilmektedir. Oranlar bu sorunun çok yaygın olduğunu ve bir halk sağlığı problemi olduğunu gösterir. Kadına yönelik saldırganlığın toplum sağlığı problemi olduğunu gösterir. Kadına yönelik saldırganlığın toplum sağlığı açısından önemi hakkında saldırının sonuçları da önemli fikir verir. A.B.D. Federal Araştırma Bürosunun 1987 raporunda esler arasındaki şiddetin sonuçları konusunda şu saptamalar yapılmaktadır.

?? Acil polikliniklere başvuran kadınların %21'i kocası tarafından dövülen kadınlar.

?? Acil polikliniklere yaralanma nedeniyle başvuran kadınların yarısı kocası tarafından dövülen kadınlardır.

?? Öldürülen kadınların %30'u, esi, erkek arkadaşı ya da eski esi tarafından öldürülmektedir.

?? İntihar girişiminde bulunan siyah kadınların 1/2'si, beyaz kadınların 1/4'ü sebep olarak esleri tarafından dövülmeyi göstermektedir.

Aile içinde kadına yönelik saldırganlığın bilimsel ortamlarda gündeme gelmesi amacıyla planlanan bu çalışmada, boşanma ile sonlanan evliliklerde kadına yönelik saldırganlık oranını, çeşidini, şiddetini, saldırganlığın erkek ve kadının evlilik ve boşanma yasasına, evlilik süresine, çocuk sayısına, boşanmayı başlatmaya, evlilik sayısına, esler arasındaki yaş farkına, yerleşim yerine bağlı olup olmadığının ortaya konulması amaçlandı.

YÖNTEM VE GEREÇ

Veriler Konya Merkez Sulh Hukuk Mahkemelerinin 1993 yılında boşanma ile sonlanan davaların karar kartlarından derlendi. Karar kartları, davalı, davacı ve tanık ifadeleri esas alınarak, karara gerekçe göstererek doldurulmaktadır. Karar kartlarındaki bilgiler hazırlanan formlar değerlendirildi. Hazırlanan form iki bölüme ayrılmıştır. İlk kısım demografik verileri, ikinci kısım saldırganlığın çeşidi ve şiddeti hakkındaki bilgiyi içermektedir. Demografik veriler, erkek ve kadının boşanma ve evlilik yaşları, evlilik süresi, esler arasındaki yaş farkı, çocuk sayısı, evlilik sayısı, yerleşim yeri bilgilerinden oluşmaktadır. Araştırmanın başlangıcında eslerin eğitim, ekonomik ve çalışma

durumlarını da değerlendirmek planlandı. Ancak bu bilgiler karar kartlarında bulunamadı. Dava dosyalarına ulaşmak da idari nedenlerle mümkün olmadı.

Saldırganlığın çeşidini ve şiddetini değerlendiren ikinci kısım Conflict Tactic Scale (CTS) den faydalanılarak oluşturuldu. CTS esler arasındaki saldırganlığı araştırma çalışmalarında en sık kullanılan ölçektir(12).Prospektif çalışmalarda kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Eslerin bir önceki yıl içinde saldırganlığa hedef olup olmadıklarını veya eslerin saldırı uygulayıp uygulamadıklarını sorgular. Eğer saldırganlık söz konusu ise eslerin uyguladıkları ya da hedef oldukları saldırganlığın çeşidinin ve şiddetinin işaretlenmesi istenir.

Bu çalışmada, sadece saldırganlığın çeşidini ve şiddetini sınıflamak için CTS'den yararlanıldı. CTS sözel saldırganlığı altıya ayırmıştır. 1. Hakaret etmek, küfür etmek 2.Somurtmak veya bir konu üzerinde konuşmayı reddetmek 3.Esin odadan veya evden dışarı çıkmasını istemek 4.Esinin inadına bir şeyler yapmak veya söylemek 5.Siddet doğrultusunda tehdit etmek 6.Bir şeylerle vurmak, tekmelemek. Ön çalışma sırasında sadece bir ve beş numaralı sözel saldırganlık çeşidine rastlanıldı. CTS'de bulunmayan ve karar kartlarında rastlanan bir saldırganlık şekli de grup içinde aşağılamak, küçümsemek, değer vermemektir. Bunun üzerine sözel saldırganlık üç başlıkta değerlendirildi. 1. Aşağılamak, küçümsemek 2. Küfür etmek 3. Siddet doğrultusunda tehdit etmek.

CTS fiziksel saldırganlığı dokuzaya ayırmaktadır. 1.Herhangi bir cisim atmak 2.Itmek, sıkıca tutmak 3.Tokat atmak 4.Tekmelemek, yumruklamak 5.Bir cisim ile vurmak 6.Defalarca vurmak, dövmek 7.Bogazını sıkmak 8.Silah ile tehdit etmek 9.Silah, bıçak kullanmak. Ön çalışma sırasında 4,5,6,8,9 numaralı saldırganlık türlerine rastlandı. Tehdit etmek sözel saldırganlık içinde değerlendirildiğinden fizik saldırganlık dört başlıkta değerlendirildi. 1. Tekmelemek, yumruklamak 2.Bir cisim ile vurmak 3.Defalarca vurmak, dövmek 4.Silah veya bıçak kullanmak.

Formlarda derlenen bilgiler bir veri tabanı programı olan DBASE IV 'de her çifte bir dosya açılarak girildi. Daha sonra bu veriler MINITAB programına aktarılarak istatistikleri yapıldı. Kadına yönelik saldırganlığın, kadının ve erkeğin evlilik ve boşanma yaşı, evlilik süresi, çocuk sayısı ile ilişkisi t testi, boşanmayı baslatma, evlilik sayısı, esler arasındaki yaş farkı, yerleşim yeri arasındaki ilişki ki-kare testiyle incelendi.

BULGULAR

Konya Merkez Sulh Hukuk Mahkemelerinin 1993 yılında boşanma ile sonlandırdığı toplam 526 karar kartı incelendi. 139 (%26.42)'unda kadına yönelik saldırganlık tespit edildi.

Kadına yönelik saldırganlığın %24.46'si sözel, %33.09'u fiziksel, %42.44'ü hem sözel hem fiziksel saldırganlıktı.

Sözel saldırganlığın %39.28'i grup içinde kadının aşağılanması, %48.21'i küfür edilmek, %12.5'i fiziksel saldırganlık doğrultusunda tehdit edilmektir.

Fiziksel saldırganlığın %5.40'i tekmelemek, %5.40'i herhangi bir cisim ile vurmak, %75.67'si defalarca vurmak-dövmek, %13.5'i bıçak ve silah ile yaralamak şeklinde idi. Toplam 111 fiziksel saldırganlığın sadece 7'sinde doktor ve polis müracaatı belgeleniyordu ve bunların hepsi bıçak-silah ile yaralanma grubundaydı.

Saldırgan erkeklerin ortalama boşanma yaşları 32.78±9.49, saldırgan olmayanların 34.16±10.6, aralarındaki fark anlamlı idi ($p=0.05$).

Saldırıya hedef olan kadınların ortalama boşanma yaşları 29.36±8.90, saldırganlık bildirmeyenlerin ise 31.2±10.3, aralarındaki fark anlamlı idi ($P<0.05$).

Kadına yönelik saldırganlık bulunan evliliklerin ortalama süresi 7.12±6.58, bildirmeyenlerin 7.84±7.38, aralarındaki fark anlamsızdı ($p>0.05$).

Saldırganlık bildirilen evliliklerin ortalama çocuk sayıları 1.12±1.24, saldırganlık bildirmeyenlerin 1.10±1.24, aralarındaki fark anlamsızdı ($p>0.05$).

Saldırıya hedef olan kadınların %85.61'i yasal boşanmayı başlatırken, saldırganlık bildirmeyenlerde bu oran %52.45'e düşmektedir ($p<0.001$). Kadına yönelik saldırganlığın bulunduğu 20 evlilikte (%14.38) boşanmayı erkek başlatmakta ve bunların 8'inde kadın boşanmayı kabul etmemektedir. 8 kadından birisi silah-bıçak ile yaralanma grubundadır ve bu kadın yaralanma nedeni ile polise müracaat etmesine rağmen boşanmayı istememektedir.

Saldırgan olmayan erkeklerin %76.42'si eslerinden büyük iken, saldırganlıklarda bu oran %66.18'e düşmektedir. Saldırganlığa hedef olan kadınların %20.14'ü erkekten büyük, %13.66'si aynı yastadır. Saldırganlık bulunmayanlarda sırasıyla bu oranlar %16.74'e %6.94'e düşmektedir ($p<0.05$). Kadının erkekle aynı yaşta bulunması ve erkekten büyük olması kadına yönelik saldırganlığa artırmaktadır.

Boşanma ile sonlanan ve kadına yönelik saldırganlık bulunan evliliklerin %80.57'si, saldırganlık bulunmayanların %83.46'si şehirde oturmaktadır ($p>0.05$).

TARTISMA

Konya Merkez Sulh Hukuk Mahkemelerinin 1993 yılında bösanma ile sonlandırdığı 526 karar kartinin incelendiğı bu alısmada %26.42(136 kadın) oranında kadına yönelik saldırganlık tespit edildi. Evliliğı süren kadınların, evlilikleri boyunca en az bir kere saldırganlığa hedef olma oranlarını, Straus (1980) A.B.D. %28, Hammer (1984) Londra %20, Jones (1986) Londra %22, Hofman (1994) Bangkok %20 olarak bildirilmektedir (2,6,11). Levinger (1996), bösanmak için mahkemeye başvuran, ancak uzlaşmak için aile tedavisi alan 600 çiftin değerlendirilmesinde, kadınların %37'sinin saldırganlığa hedef olduklarını bildirmektedir(4). Bu alısmada, kadına yönelik saldırganlık, evliliğı sürenlerde bulunan oranlarla uyumlu, bösananlardan düşüktür. Esler arası geçimsizlik saldırganlığı artıran önemli etkenlerden biridir. Bösanmada geçimsizlik üst düzeyde olduğundan saldırganlık oranının evliliğı sürenlerle uyumlu olması beklenen bir sonuç değildir. Bu sonuç, alıma örnekleminin sınırlılığına, anlaşmalı bösanmalarda saldırganlığın ifade edilmemesine veya toplumda kadına yönelik saldırganlık oranının diğer ülkelerden düşük olmasına bağlı olabilir. Gerçek oranların, toplumsal örneklemlerle alısmalarla tespit edilmesinin gerekli olduğunu göstermektedir.

Kadınların %24.46'si sözel, %33.09'u fiziksel, %42.44'ü hem fiziksel hem sözel saldırganlığa hedef olmaktadır. Saldırganlık esidinde hemen hemen yakın oranların bulunması ve bunların içinde en fazla hem sözel hem fiziksel saldırganlığın olması, sözel ve fiziksel saldırganlığın ayrı olaylar olduğu ve sözel saldırganlığın bir alt basamak olduğu görüşünü, erkek saldırganlığı açısından desteklemektedir.

Stets (1990), kadınların hedef olduğu saldırganlığın %86.68'inin sözel, %0.24'ünün fiziksel, %13.07'sinin hem fiziksel hem sözel olduğunu bildirmektedir (10). Bu alısmanın sonuçları ile karşılaştırıldığında, sözel saldırganlığın çok düştüğü, fiziksel ve hem sözel hem fiziksel saldırganlığın çok arttığı görülmektedir. Bu durum, alıma grubuna özgü bir durum olarak değerlendirilebileceğı gibi bösanmada kadına yönelik saldırganlık şiddetinin artmasına da bağlanabilir.

Kadının saldırganlığa hedef olması ile bösanmayı başlatma arasında anlamlı bir ilişki bulundu ($p<0.001$). Saldırganlığa hedef olan kadınların %85.61'i bösanmayı başlatırken, saldırganlık bildirmeyenlerde bu oran %52.45'e düşmektedir. Bu beklenen bir sonuçtur. Ancak yine de 20(% 14.38) kadının saldırganlığa hedef olduğunu bildirdiğı halde bösanmayı başlatmaması, hatta bunlar içindeki 8 kadının eşinin bösanma istegini ret etmesi, bösanma sonrası toplumsal-kisisel uyum sorunlarının erkeklerle kıyaslanamayacak düzeyde olmasına bağlanabilir.

Kadına yönelik saldırganlığın evlilik süresine bağlı olmadığı bulundu($p>0.05$). Saldırganlık olan ve olmayan bösanmalar evliliğın 1-4 yılında en yüksek düzeydedir. Bundan sonra düzenli olarak

azalmaktadır. O'leary ve ark(1989), kadına yönelik saldırganlığın evlilikten bir ay önce en yüksek olduğunu, bundan sonra azaldığını bildirmektedir(9). O'Leary'nin çalışması ile uyumlu olarak evlilik süresi arttıkça saldırganlığın azaldığı tespit edildi. Ancak, O'leary'nin çalışmasından farklı olarak kadına yönelik saldırganlık en fazla evliliklerin 1-4 yılları arasında görülmektedir. Bundan sonraki yıllarda saldırganlık düzenli olarak azalmaktadır. Uyumsuzluk örneklem grubunun sınırlılığına, boşanmanın 1-4 yılda artmasına, belki de örneklem grubundaki evliliklerde nisanlilik devrinin ilk yıllarında yaşanıyor olmasına bağlı olabilir.

Kadına yönelik saldırganlık, esler arasındaki yaş farkına bağlı bulundu($p < 0.05$). Kadının erkekle aynı yaşta olması ve erkekten büyük olması kadına yönelik saldırganlığı artırmaktadır. Kitson (1984), kadının kocasından iki yastan büyük olmasının boşanma kararından vazgeçmeyi artırdığını ve barışan kadınların evli olanlara göre üç kat daha fazla siddete hedef olduklarını bildirmektedir(7). Çalışma ile uyumlu olarak kadının yaşının erkekten büyük olması kadına yönelik saldırganlık riskini artırmaktadır. Bu sonuç, durum tutarsızlığı görüşü ile açıklanabilir. Genel toplumsal beklentilere ters olarak kadının yaşının büyük olması erkeğin toplumsal rollerini sarsar. Erkeğin, geleneksel rollerini korumak için saldırganlığı kullanması beklenen bir durumdur.

Saldırganlığa hedef olma, çocuk sayısından bağımsızdır($p > 0.05$). Bu sonuç ile uyumlu olarak Kosar ve ark.(1990) evlilikte, kadına yönelik saldırganlığın çocuk sayısından bağımsız olduğunu bildirmektedir (8). Çocuksuzluk, kendi başına önemli bir boşanma sebebidir. Wineberg ve ark., en önemli boşanma sebeplerinden birinin çocuksuzluk olduğunu bildirmektedirler(13). Bu da saldırganlık olan ve olmayan boşanmalarda çocuksuzluk oranının yüksekliğini açıklar.

Kadına yönelik saldırganlık yerleşim yerinden bağımsızdır. Kadına yönelik saldırganlığın her sosyoekonomik seviyede görülebileceği, ancak sosyoekonomik seviyenin düşmesiyle arttığı bildirilmektedir(6,11). Bu uyumsuzluk diğer çalışmalarda sosyoekonomik seviyenin belirleyicisi olarak, gelir düzeyi ve eğitim durumunun esas alınmasına bağlıdır. Sadece yerleşim yerine bağlı kalınması sosyoekonomik değerlendirmenin yapılmaması da bu araştırmayı sınırlamıştır.

Araştırmanın en önemli sınırlılığı verilerin boşanma karar kartlarından derlenmesidir. Sonuçların güvenilirliği ve geçerliliği ileriye dönük çalışmalarla kıyaslanamaz. Esler arası saldırganlık, diğer çalışmalarda yoğun olarak 1980'li yıllardan sonra araştırılmaya başlanılmıştır. Bundan önce 1960-1970'li yıllarda resmi kayıtlardan derlenen çalışmalar ileriye dönük çalışmaların gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu çalışmada bütün sınırlılıklarına rağmen, örneklem grubunda esler arası saldırganlığın diğer çalışmalardan düşük, ancak önemli oranda olduğunu göstermektedir. Bu sıklıktaki saldırganlığın yoğun bireysel ve toplumsal sorunlara yol açacağı açıktır. Ülkemizdeki esler arasındaki saldırganlığın sıklığını, demografik ve sosyoekonomik değişkenlerle ilişkisini ortaya koyacak ulusal örneklemli, kontrollü ileriye

dönük çalışmalara siddetle ihtiyaç vardır. Ancak bu araştırmalardan sonra, verimli korunma çalışmaları yapılabilir ve esler arası siddetle karşılaşmış kişilere terapi ortamında yardımcı olunabilir.

Bütün bu sınırlılıklara rağmen çalışmadan elde edilen bulgulara göre, aile içi siddete yönelik eğitim çalışmaları, öncelikle fiziksel saldırganlık gösteren erkeklerin bu davranışlarını gidermeye yönelik olmalıdır. Çocuksuz evlilikler, evliliğin 1-4 yılları arasındakiler, şehirde yaşayanlar, 20-25 yaş arasındakiler risk gruplarını oluşturmaktadır.

KAYNAKLAR

- 1- Andrews AB. Developing community systems for the primary of family violence. Fam Community Health 1994, 16:1-9.
- 2- Andrews AB, Brown WG. Marital violence in the community. A bibliographical approach. British Journal of Psychiatry 1988, 153:305 -12.
- 3- Dickstein LJ. Spouse abuse and other domestic violence. Psychiatric Clinic of North America 1988, 611-29.
- 4- Frazer M. Domestic violence: A medicolegal review. Journal of Forensic Sciences 1986, 31:1409-1419.
- 5- Gelles RJ. Family violence. Ann Rev Sociol 1985, 11:347-67.
- 6- Hoffman KL, Demo DH, Edwards JN. Physical wife abuse in non-western society: An integrated theoretical approach. Journal of Marriage and the Family 1994, 56:131-46.
- 7- Kitson GC, Langlie JK. Couples who file for divorce but change their minds. Amer J Orthopsychiatry 1984, 54:469-489.
- 8- Kosar N, Arıkan Ç, Evlilikte kadının fiziksel olmayan istismarı. XXVI. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongre kitabı, İzmir 1990.
- 9- O'leary KD, Barling J, Arias I, Rosenbown A. Prevalance and stability af physical aggresyon between spouses : A longitidinal analysis. Journal of Consulting and Clinic Psychology 1989, 57:263-68.
- 10- Stets JE. Verbal and physical aggression in marriage. Journal of Marriage and the Family 1990, 52:501-514.
- 11- Straus MA. Victims and aggresors in marital violence. American Behavioral Scientist 1980, 23:681-704.
- 12- Straus MA, Gelles RJ. Societal change and change in family violence from 1975 to 1985 as revealed by two national surveys. Journal Marriage and teh Family 1986, 48:465-479.
- 13- Wineberg H. Duration between marriage and first birth and marital instability. Social Biology 1982, 35:91-102.